

Gebruikersraad Sociale Statistieken en Statistieken van de Leefomgeving

Verslag van de online vergadering van dinsdag 2 april 2024

Aanwezig: Véronique Timmerhuis (ZonMW, vz), Valentin Neevel (VWS), Jeroen Slot (gemeente Amsterdam), Leo van Wissen (NIDI), André Rodenburg (IenW), Henri de Groot (Vrije Universiteit Amsterdam), Dorien Manting (PBL), Inez Joung (RIVM), Laurens Brandes (RIVM), Didier Fouarge (Universiteit Maastricht – ROA), Paulien Bongers (TNO), Florine Groenen (EZK), Inga Samadashvili (SZW), Hanneke Imbens (CBS) en Maico Hoksbergen (CBS, verslag).

1. Opening, vaststellen agenda

De voorzitter opent even na 9:30 uur de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Daarna volgt een korte voorstelronde. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

2. Vorige bijeenkomsten

Het verslag van de vergadering van 23 oktober 2023 wordt zonder aanvullende opmerkingen vastgesteld.

3. Procesvoorstel verslagen gebruikersraad

In lijn met de Wet Open Overheid en de uitkomsten van de evaluatie Kaderwet ZBO is het CBS voornemens om de verslagen van de gebruikersraden te delen met het ministerie van EZK en daarnaast actief openbaar te maken door beschikbaarstelling via de website van het CBS. Het CBS legt hiertoe een procedurevoorstel aan de raad voor en voorziet dit tijdens de vergadering van een korte toelichting.

De leden van de raad kunnen zich vinden in het procedurevoorstel. Daarbij hecht men er waarde aan dat het verslag geen teksten bevat die meningen/uitspraken van individuele leden weergeven. Het noemen van namen voegt volgens de raad voor geïnteresseerden weinig toe aan de inhoud van de verslaglegging. De verslagen zullen hierom vanaf nu geanonimiseerd worden.

Concreet wordt het volgende besloten:

- Het verslag van de gebruikersraad wordt in het vervolg geanonimiseerd en binnen twee weken ter goedkeuring per mail voorgelegd aan de leden. Wel wordt aangegeven wie er aanwezig waren bij de vergadering;
- Na verwerking van de opmerkingen van de leden, wordt het verslag ter informatie geagendeerd voor het directiebestuur CBS;
- Na het directiebestuur wordt het verslag via de website van het CBS openbaar gemaakt en wordt het ministerie van EZK daarvan in kennis gesteld.

De aanpassingen in de verslaglegging gaan in vanaf het verslag van deze vergadering. Er zullen geen verslagen met terugwerkende kracht openbaar gemaakt worden. Na enige tijd zal de werkwijze in dit overleg worden geëvalueerd.

4. CBS Jaarplan 2025

Het CBS is gestart met de voorbereidingen voor het CBS jaarplan 2025 en wil de gebruikersraad graag actief bij het jaarplanproces betrekken, zoals eerder ook bij de totstandkoming van het meerjarenprogramma is gedaan. Aan de raad is de visie op de beoogde richting voor 2025 voorgelegd. Hierover zijn aan de raad de volgende vragen gesteld:

1. Wat is uw visie op de beoogde richting van het CBS in 2025?
2. Zijn er aangaande bovenstaande conclusies ontwikkelingen gaande of op komst waar het CBS in 2025 rekening mee moet houden?

Vanuit het CBS wordt dit onderwerp kort ingeleid: 2024 is het eerste jaar van het Meerjarenprogramma 2024-2028. Bij het opstellen hiervan was er veel betrokkenheid vanuit de gebruikersraden. We hebben in deze raad in recente bijeenkomsten ook al een aantal punten aan de orde gehad, zoals klimaat en armoede. Nu is het CBS bezig met het vaststellen van de hoofdlijnen voor het jaarplan 2025. Het voornemen is om nog een jaar door te gaan met de activiteiten rond de thema's Armoede, Klimaat en Wonen. Daarnaast worden nog drie nieuwe prioritaire thema's toegevoegd: demografische ontwikkelingen, AI, globalisering en waardeketens. Dit zijn allemaal thema's die veel maatschappelijke aandacht krijgen. Het CBS doet al veel op die thema's, maar hierop zullen dan extra activiteiten verricht worden. Daarbij gaat het om wat grotere trajecten met meer inspanningen en bovendien meer innovatie. Er zijn overigens geen structurele extra middelen, dus eventuele structurele nieuwe producten kan het CBS niet zelf blijven financieren.

Daarnaast gaat het CBS in 2025 door met de acties rond de onderwerpen 'toegang tot data vergroten' en 'behoud hoge kwaliteit'.

De leden van de raad geven aan dat de aanpak die gekozen wordt ('dakpanconstructie') goed geschikt lijkt om in 2025 mee aan de slag te gaan. Het is een mooie manier van werken en men herkent zich in de voorgestelde thema's. Door de aanwezigen wordt een aantal aanvullende opmerkingen gemaakt:

- Kijk bij de aanpak zeker ook naar domein-/departement-overstijgende onderwerpen en leg de verbinding tussen beleidsdomeinen. Bijvoorbeeld de omgeving in relatie tot gezondheid, armoede en klimaat, armoede in relatie tot onderwijs, migratie en gezondheid. Ook sociale veiligheid is een belangrijk onderwerp en kijk ook naar sociale samenhang, brede welvaartsontwikkelingen en bestaanszekerheid, ook in relatie tot de andere thema's.
- Het is goed dat er aandacht is en blijft voor regionalisering van statistieken. Dit is in het bijzonder ook van toepassing voor thema's als duurzaamheid, bodemgebruik en regionale samenhang. In het CBS statistiekoverzicht staat een aantal regionale statistieken expliciet benoemd. Liever zou men zien dat deze regionalisering waar mogelijk standaard wordt aangeboden voor alle regio's. Kijk bij de uitwerking hiervan ook naar de mogelijke samenwerking met (groepen van) regionale partijen. Bijvoorbeeld bij onderwerpen als demografische ontwikkelingen, woningmarkt en economische sectoren.
- Aanvullende uitwerking van de onderwerpen zou kunnen plaatsvinden rondom de onderwerpen: verstoring van vervoersstromen en landbouw (i.r.t. klimaat/extreem weer); groei en productiviteit in relatie tot brede welvaart; inzet van personen met beperkingen.
- Er lijkt bij green deal een verenging te zijn naar het thema klimaat, waar duurzaamheid breder is.
- Kijk bij de vernieuwing van Statline ook naar het inbrengen van de longitudinale aspecten (tijdsreeksen). Bekijk scores in samenhang met vroegere scores.
- In het green deal dashboard zouden onderwerpen als natuur, diversiteit, landelijk gebied en 'pollution' ook terug kunnen komen.
- Vanuit de raad worden vragen gesteld over de toegang tot remote access (RA). De kosten zijn voor sommige partijen prohibitief en dat zorgt ervoor dat er mogelijk relatief weinig onderzoek op data bij het CBS gedaan wordt. Ook is het moeilijker geworden om een instellingsmachtiging te krijgen die nodig is om via RA te kunnen werken. Tot slot wordt er ook gewezen op problemen die kunnen ontstaan voor onderzoekers die naar een buitenlandse instelling overstappen en van daaruit niet langer aan lopende projecten kunnen werken.
- Kijk niet alleen naar de bronnen waarover het CBS al beschikt, maar ga ook na of samenwerking met andere instituten tot het beschikbaar komen van nieuwe databronnen kan leiden. Ook gebruik maken van data die in andere Europese landen beschikbaar gesteld wordt voor onderzoek en innovatie (dataspaces). Verder beschikt het CBS over goede data die nu mogelijk nog onvoldoende onder de aandacht komt, daarvoor zou extra aandacht kunnen komen;
- Focus niet te eenzijdig op registraties als databron. Blijf goede surveys behouden want ook data over bijvoorbeeld wensen en preferenties zijn belangrijk. De werkelijkheid is niet altijd vastgelegd in registraties.

Vanuit het CBS worden de leden bedankt voor hun inbreng en constructieve bijdrage. Ook is het CBS blij met de steun voor de gekozen insteek. Wat er in de toekomst precies mogelijk zal zijn, is natuurlijk in hoge mate afhankelijk van de (continuïteit) van de beschikbare financiering. Voor aanvullende diensten (zoals bijvoorbeeld verdere regionalisering van statistieken) dient er compensatie te zijn. Ook de keuzes van het nieuw te vormen kabinet zijn hierbij bepalend dus dat geeft op dit moment nog wat onzekerheid.

Over de kosten van toegang tot RA wordt momenteel met EZK gesproken. Voor veel gebruikers is dit een zorg. Vanwege regelgeving moet het CBS de integrale kostprijs doorberekenen aan gebruikers. Met EZK wordt besproken of dit wellicht anders kan. Het CBS gaat graag het gesprek aan over toegang tot RA, ook door onderzoekers aan buitenlandse universiteiten.

Het CBS blijft kijken naar nieuwe samenwerkingen en databronnen. Suggesties daarvoor zijn altijd welkom. In 2024 bestaat het CBS 125 jaar. In dat kader zal er meer aandacht zijn voor het publiceren van lange tijdreeksen. Bij de uitwerking het onderwerp demografie zullen de uitkomsten van de Staatscommissie zeker worden meegenomen.

Benadrukt wordt verder dat het belangrijk is dat surveys en registraties naast elkaar dienen te blijven bestaan. In de komende voorjaarsvergadering zullen de onderwerpen AI, demografische ontwikkelingen en het green deal dashboard op de agenda staan. Vanuit de raad wordt aangegeven dat het goed zou zijn om ook onderwerpen rond de toegang tot data eens te bespreken in de raad. Het kan dan gaan om de European Dataspace, de Remote Access faciliteit en het toegankelijk maken van data die niet van het CBS zelf zijn.

5. Rondvraag en sluiting

Er zijn geen punten voor de rondvraag en rond 10:50 uur sluit de voorzitter de vergadering. Op dinsdag 28 mei a.s. vindt de reguliere voorjaarsvergadering van de raad plaats. Deze zal ook virtueel zijn.